

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1930 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om rätt för suppleant i utrikesnämnden att vid förfall för ledamot inträda i nämnden.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 243, har herr *David Bergström* hemställt, »att riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling ville antaga följande förslag till ändrad lydelse av § 50 riksdagsordningen:

§ 50.

Den i 54 § regeringsformen — — — sina befattningar.

Suppleant inträde i nämnden, när ledamot avgår eller får förfall. Beträffande den ordning, som vid inträde skall iakttagas mellan suppleanterna, gälla enahanda bestämmelser som i fråga om suppleants inträde i utskott.

Konungen — — — — — förordnar Konungen.

Skulle — — — — — nämnden sammankallad.

Ledamot — — — — — bestämda grunder.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Då utrikesnämnden genom grundlagsändringar år 1921 inrättades, infördes i § 50 riksdagsordningen det ännu gällande förbudet för suppleant i nämnden att inträda i denna i ledamots ställe i annat fall än, då ledighet i nämnden inträffat.

Utskottets yttrande.

Vid 1924 års riksdag framställdes motionsvis krav på grundlagsändringar, varigenom suppleant skulle beredas möjlighet att inträda i utrikesnämnden i ledamots ställe redan vid tillfälligt förfall för denne. Konstitutionsutskottet framhöll i sitt yttrande över de sålunda framställda förslagen, att genom gällande regler i ämnet risk föreläge, att nämnden vid sina sammanträden icke bleve fulltalig och att den därför genom tillfälliga omständigheter kunde komma att giva ett mindre tillfredsställande uttryck för de meningsriktningar, som vore företrädda inom riksdagen. Bland annat på grund härav hemställde utskottet om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående möjliga förbättringar i formerna för utrikesnämndens verksamhet. Detta utskottets förslag bifölls av riksdagen.

Sedan i anledning av 1924 års riksdags skrivelse i ämnet utredning verkställdes inom justitiedepartementet, framlades för 1928 års riksdag en kungl.

prop. med förslag till sådan ändrad lydelse av § 50 riksdagsordningen, att suppleant i utrikesnämnden skulle beredas möjlighet att även vid tillfälligt förfall för ordinarie ledamot inträda i nämnden i dennes ställe. Konstitutionsutskottet tillstyrkte förslaget. Utskottets hemställan bifölls av andra kammaren men avlogs av första kammaren, vartill de invändningar, som inom kammaren riktades mot formuleringen av den föreslagna grundlagstexten, torde hava utgjort en väsentlig anledning.

I nu förevarande motion har, under åberopande av de sakska, med vilka 1928 års förslag i ämnet motiverades, hemställts om sådan ändring i § 50 riksdagsordningen, att suppleant må inträda i nämnden när ledamot avgår eller får förfall.

Konstitutionsutskottet vidhåller sin vid 1924 och 1928 års riksdagar uttalade uppfattning, att en ändring i av motionen angiven riktning är påkallad. Enligt gällande bestämmelser är det möjligt, att ett riksdagsparti, som icke är företrätt i nämnden av mer än en eller två medlemmar, vid viktiga utrikesärendens behandling icke alls blir representerat. Det kan således inträffa, att nämnden icke blir i stånd att på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift att vid rådplägningen med regeringen giva ett representativt uttryck för meningsriktningarna inom riksdagen. Utskottet har därför i anledning av motionärens hemställan uppgjort förslag till ändrad lydelse av § 50 riksdagsordningen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen I:243 måtte såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 50 riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

Den i 54 § regeringsformen — — — — — sina befattningar.

Suppleant må ej inträda såsom ledamot i annat fall än då ledighet i nämnden inträffat. Beträffande den ordning, som vid inträde skall iakttagas mellan suppleanterna, gälla enahanda bestämmelser som i fråga om suppleants inträde i utskott. Ej må den, som är suppleant, övervara nämndens sammanträden.

Inträffar ledighet i nämnden, inträde suppleant såsom ledamot i den avgångnes ställe. Har ledamot hos Konungen anmält förfall, må suppleant kallas att i den frånvarandes ställe tjänstgöra i nämnden. Beträffande den ordning, som vid inträde skall iakttagas mellan suppleanterna, gälla enahanda bestämmelser som i fråga om suppleants inträde i utskott. Ej må den, som är suppleant, i annat fall än här ovan sägs övervara nämndens sammanträden.

Konungen sammankallar — — — — — förordnar Konungen.
 Skulle — — — — — sammankallad.
 Ledamot — — — — — grunder.

Stockholm den 8 april 1930.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar Reuterskiöld, David Bergström, Thulin, Stendahl*, G. W. Hansson, K. J. Ekman*, Sundberg*, Thorén, Larsén*, Gustafson i Kasenberg, Jansson i Edsbäcken, Borg*, Persson i Trängen, Pehrsson i Göteborg*, Andersson i Igelboda, Karlsson i Vadstena, Lindmark*, Fast och Björck i Kristianstad*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr Reuterskiöld, som anfört:

»Jämlikt RF § 54 består utrikesnämnden av 16 ledamöter, vilka alla skola kallas till nämndens sammanträden och ensamma äro berättigade att där yttra sig såsom riksdagens valda ombud under iakttagande av de skyldigheter paragrafen stadgar. I denna paragraf omtalas inga suppleanter och paragrafen kan förty icke i något avseende vara normerande i fråga om sådana, utom däri att inga suppleanter kunna samtidigt med fulltalig nämnd avgiva något som helst yttrande i egenskap av riksdagsvalda suppleanter.

Om suppleanter i nämnden stadgas i RO § 50, som föreskriver, att dessa varken kunna inkallas vid tillfälligt förfall för ledamot eller eljes närvara i egenskap av suppleant vid något nämndens sammanträde.

Utskottets förslag innebär nu att visserligen sistnämnda regel skall bibehållas, men suppleant dock kunna inkallas ej blott i egenskap av ersättare till avgången ledamot, utan också såsom suppleant vid tillfälligt förfall för ledamot. I och med detta får, i princip, suppleant tillträde, efter Kungl. Maj:ts kallelse, till nämnden. Visserligen har han i denna egenskap icke rätt att *fordra* kallelse eller *rätt* att närvara, men något som helst grundlagshinder för Konungen att inkalla samtliga suppleanter för information och för inträde såsom vikarier, där plötsligt behov härav skulle inträffa, skulle icke finnas, såvida ej såsom i utskottsförslaget skett, uttryckligt förbud stadgats för suppleant att närvara, så-

vida han ej skall tjänstgöra såsom vikarie för frånvarande ledamot. I och för sig är detta förbud särdeles väl motiverat, men i och med dess bibehållande förlorar den ifrågasatta reformen också all väsentlig betydelse.

Skall suppleant kunna med fördel rycka in som dylik vikarie, bör han — i likhet med utskottens suppleanter — åtminstone kunna av Kungl. Maj:t inkallas även för information utan att någon ledamot är frånvarande. I annat fall riskeras all kontinuitet och det är *just denna, som grundlagen avsett att säkerställa*. Därjämte lär er snart nog den erfarenheten komma att göras, att en suppleant, som sporadiskt inkallas, blott sällan kan komma att avgiva något som helst yttrande av något som helst värde ens ur partipolitisk synpunkt. Likaså torde erfarenheten snart visa, att inkallandet av suppleant först vid anmält förfall blir en icke blott onödig utan framför allt hindersam omväg, som mycket snart leder till upphävande av det nu av utskottet till bibehållande föreslagna förbudet att inkalla suppleanter för information, emedan den inkallade suppleanten i flertalet fall icke hinner erhålla de handlingar, som kort före sammanträdet pläga utsändas i rekommenderad försändelse och som aldrig kunna telegraferas till honom. Antingen blir, med andra ord, inkallelsen enligt utskottets förslag betydelslös eller blir förbudet enligt samma förslag omöjligt att uppehålla. Här måste förr eller senare ett val ske mellan de båda alternativen: tillfällig suppleantinkallelse för deltagande i förhandlingarna, åtföljd av allmän informationsinkallelse till alla suppleanter såsom naturlig konsekvens — eller uteslutning av dylik allmän informationsinkallelse och som naturlig konsekvens fortfarande förbud mot tillfällig suppleants inkallelse.

Då jag anser förbudets uppehållande mot suppleanters informationsinkallelse såsom vida viktigare än möjligheten av, och den ofta omöjliga förpliktelsen för Kungl. Maj:t till, suppleants tillfälliga tjänstgöringsinkallelse, har jag inom utskottet avstyrkt förslaget och yrkat dess avstyrkande.»